

1170

ԸՆԹԱՆԲԵԽՆՈՒ
ՆՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԵԱԼ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՒԽ
ՅԵՄԲԵԼԻԲ ԽԱՆՆ
1854 —

613.8
U-57

2010

613.8

այ

Ա-57

ԱՆՏԵՐՆԻԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ ՅԱՆԳՂԻԱԿԱՆԷ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Գ. ԿՐՃԻՔԵԱՆ

ԱՇԱԿԵՐՑ

Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Ս Ա Մ Ա Թ Ի Ո Յ

ՆԵՌԵ

2002
1854

ՏՊԵԱԼ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՅԷՄԻՐԼԷՐ ԽԱՆՆ

— 1854 —

16248

303

39

Հ Բ Ա Մ Ա Ն Ա Ի

Տ . Տ . ՅԵԿՈՎԻԼՅ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻԻ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՀԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ե Ի

ՊԵՏՐԻԱՐԻԻ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

43853312

2 2

44237375

4000000000 4321 4500000

43

49-1347237

806100405423000

3 3
3 1

Յ Ե Ռ Ե Ջ Ե Բ Ե Ն

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն Չ Ի Ն

ՏԵՄՆԵԼ ՈՎ իմ սիրելի Ազգիս օր աւուր
գրահանութեան մասին ունեցած յարատե
կւանդն ու աշխոյժը. տեսնելով անոր ընթեր-
ցասիրութեան մէջ ցուցըցած թէպէտ տկար
բայց անընդհատ ախորժակն ու փափազը . և
տեսնելով ազգի մը լուսաւորութեան ու յա-
ռաջագիմնութեան գլխաւոր պատճառը գիտու-
թիւնն ըլլալը, և գիտութեան զարգացման ալ
առանց գրաւոր արհեստի անհնարութիւնը,
ինչու որ անով ազգերը երջանկութեան ու
փառաց կը հասնին. անով իրենց անունը աշ-
խարհիս վրայ անմահ ու անջինջ կը թողուն.
որուն ճշմարտութեանը ակնկրեալ ապացոյց և
օրինակ ունիմք Եւրոպիոյ բարեկիրթ ու ծաղ-
կեալ ազգերն, որ հիմակուան ժամանակիս մէջ
ինչպէս որ ամենուն յայտնի է, իրենց սքան-
չելի գիտութիւններովն ու սուսուկներովն

աիեղերահոչակ համբու ստացած՝ և աշխարհիս տգիտութեան խաւարին գրեթէ լուսափիւռ ջահ մը եղած են. մենք ալ՝ սասնկ մեծ, կարևոր ու ազգօգուտ գործի մը համար ձեռքերնէս եկածին չափ փոքրիկ աշխատանք մը չինայելու, և Ազգին ըստ կարեաց ծառայելու գիտաւորութեամբ ուղեցինք անանկ մէկ գիրք մը ընտրել, որ մանաւանդ հայազգի ընթերցողաց բարոյականին վրայ գոնէ՝ քիչ մը ազդեցութիւն կարենայ ընել. և զգուշացընել զիրենք միանգամայն թէ հոգւոյ և թէ մարմնոյ փնասակար կերպիւ ներգործող այնպիսի սոսկալի ու ամօթալից մոլութենէ մը, որ մարդու մարմնոյն վրայ անբուժելի ու անգարմանելի ախտեր բերելէն զատ՝ հոգւոյն ազնիւ կարողութիւններն ալ բնաջինջ կ'ընէ, ու ինչուան անոր աւազելի կորստեանը պատճառ կ'ըլլայ. և այսէ Անբարեխառնութիւնը, որուն բնութեանը, պատճառներուն, նշաններուն, չարիքներուն և դարմանին վրայ խօսող վեց ճառերէ բաղկացեալ ընտիր գրքոյկ մը ձեռքերնիս անցնելով, զորն որ հանճարաւոր ու գիտնական Անդղիացիի մը յօրինածն է ու մեր նշպատակին և բաղձանքին խիստ պատշաճ ըլլալով, անոր ամեն մէկ ճառերը հեղհեատէ զատ թարգմանարար պիտի ընծայենք Ազգին, թէ որ այս առաջինը իրենց քաղցր ակնարկութեան և ընդունելութեան հանդիպելու ցանկալի բարեբաղդութիւնը ունենայ:

ԱՆԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ

Ո՞ւմ է վայ. ո՞ւմ խռովութիւնք.
 ո՞ւմ են դատաստանք. ո՞ւմ գծնդակու-
 թիւնք և վարանք. ո՞ւմ են ջախջախանք
 տարապարտուց. ո՞յր են կապուտակ ակա-
 նադէր: Ո՞չ ապաքէն այնոցիկ՝ որ յամենն
 'ի գինւոջ, և գիտեն ուր գիներբուք լինիցին:

Մի արբենայք գինեաւ. այլ խօ-
 սեցարուք ընդ մարդս արդարս, և խօսե-
 ցարուք ընդ միմեանս 'ի հրապարակս: Ա-
 պա թէ 'ի տաշտս և 'ի բաժակս արձա-
 կիցես զաչս քո, յետոյ շրջիցիս մերկապոյն
 ևս քան զսանդատուն: Եւ 'ի վախճանի
 իբրև զձահար տարածիցիս, և իբրև ի-
 ժի թոյնք սիւռեսցին: Աչք քո իբրև տե-
 սանիցէ գինն օտար, բերան քո յայնժամ
 խօսիցի զթիւրս: Եւ անկեալ դնիցիս 'ի
 սիրտ ծոփու՝ և իբրև գնաւափար 'ի մէջ բա-
 զում մրրկի: Եւ ասիցես թէ հարկանե-
 ին դիս՝ և ինձ ո՞չ ցաւէք. սյպն առնե-
 ին դիս՝ և ոչ գիտէի. ե՞րբ լիցի առաւօտ՝
 զի ելեալ խնդրեցի՛ց ընդ որում շրջիցիմ:

ԱՌԱԿԻ ՍՈՂՈՍՈՆԻ ԻԳ. 29-35:

ԱՍԻԿԱՅ անբարեխառնութեան
 մեղքին այն նկարագիրն է, որուն
 հասուցած բազմադէմ չարիքներուն

այլ և այլ հանդամանքները՝ միայն
գրիչը կրցաւ բովանդակելու այս փոք-
րիկ պարունակութեանս մէջ, որն որ
իրեն գերի եղողներուն կ'ընծայէ իր
վայերն ու խռովութիւնները, դա-
տաստաններն ու դժնդակութիւննե-
րը, և տարապարտ ջախջախանքն ու
կապուտակ աչքերը. առաջ իր առ ե-
րեսս քաղցր ժպիտը, ու վերջը իժի
պէս իր մահաբեր թոյնը. անդունդի
մէջ թողուածներու պէս իր զոհերուն
անյուսութիւնը. և մրրկի ատեն նաւուն
կայմին վրայ քնացող նաւավարին նը-
ման ըրած սոսկալի կորուստն ու
դառն արտասուքը: « Ալ ասիցես
թէ հարկանէին զիս՝ և ինձ ոչ ցա-
ւէր, այսին առնէին զիս՝ և ոչ զիտէի.
ե՞րբ լիցի առաւօտ՝ զի ելեալ խնդրե-
ցից ընդ որում շրջիցիմ »: Արկին

ծեծուէ ու այսպանուէ . կրկին կորստեան անդունդը դիմէ' . և կրկին մըրըրկի ատեն կայմին վրայ քնացի'ր :

Յիրաւի , անբարեխառնութեանէն զատ մեղք մը չկայ՝ որ քիչ պաշտպանութիւն ունենայ : Աշխարհիս թշուառութեանց մէկ հատիկ պատճառըն է . պէտք էր որ աշխարհս ալ իրեն անհաշտ թշնամին և զինքը միշտ ատեցող ըլլար . բայց ընդ հակառակը , աւանդ որ , այսպիսի մեծ ու անպատրաստ մեղքի մը վրայօք մարդկային ընկերութիւնը խորին տգիտութեան մէջ կը գտնուի , ու անոր սկըսելուն և յառաջանալուն թոյլտութիւն կ'ընէ :

Ամեն մարդ գինովութենէ կը խորշի ու կը վախէ . և դեռ անոր արբանեակներուն հազարաւորներէն մէ-

կը՝ անոր բացած ասպարիզին մէջ քա-
ջաքայլ յառաջացած ատենը անգամ
չգուշակեր իրեն ասպագայ ողբալի վը-
նասները : Օհնուորը՝ մահահոտ խը-
րամին մօտենալու ատենը, տեսնե-
նելով որ իւր առջևի զինակիցները
կարգ կարգ մահուն գիրկը ընկեր են,
երբեմն կը վճատի, կը տարակուսի,
ու վաղահաս մահուանէ ինքզինքը
կ'ազատէ : Բայց մարդիկ ուրիշներու
վրայ հաստատուն անբարեխառնու-
թեան հզօր ազդեցութիւնները տես-
նելով և բուն իրենց աչքերովն ալ
դիտելով իրենք ալ արհամարհոտ
անհոգութեամբ միւսնոյն վտանգաւոր
ճամբուն մէջ ոտք կը կոխեն, յա-
ռաջ կ'երթան ու ինչուան մահ՝ սի-
րով զանիկայ կ'ընդգրկեն :

Մ. յս անհոգութեան մէկ մասը՝

վնասուն նախնի վիճակին ունեցած
թեթևութենէն և միանգամայն մար-
դոց տգիտութենէն կը պատահի, ա-
նոր մերձեցման փորձական նշանները
բանի տեղ չընելով : Ատութիւնը և
գողութիւնը որոշեալ գործքեր են,
բայց անբարեխառնութիւնը ներքին
զգացման վիճակն է. նշանները շա-
րունակ իրեն գերիներուն վրայ կ'ե-
րևան ու կը շատնան, որոնք չեն ըզ-
գուշանար որ անբարեխառնութեան
մէջ կը գտնուին : Հատ անգամ կը
պատահի՝ որ մարդիկ բարքերնին չեն
ուղղեր, առանց կասկածելու որ ետ-
քը անկէց մեծ վնաս կ'ընդունին,
ուստի այս անթիւ ուղեորներով
խոնած ընդարձակ ճամբուն նկա-
րագրութենէն աւելի ամենահարկա-
ւոր բան մը չկրնար ըլլալ, որ բա-

րեխաոն մարդիկները երբոր անոր
մօտենան՝ տեսնեն իրենց վտանգը ու-
կա քաշուին :

Ենթարեխաոնութիւնը ժամա-
նակիս մէկ անիծեալ պատուհասն է,
որ մեր ամբաւ յաջողութեամբը հե-
ղեղի պէս վրանիս կը տեղայ, և թէ
որ աշխարհիս յոյսերը ջնջող բան
մը կայ նէ՛ այն ալ այս կրակէ դետն է,
որ երկրիս մէջ կը թաւալի կենսական
օդը ապականելով, ու ամեն տեղ
մահու մթնոլորդ ծաւալելով :

Ար խնդրեմ արգոյ ընթերցողնե-
րէն՝ որ յեազայ ճառիս մէջ լաւ ու-
շադրութիւն ընեն անբարեխաոնու-
թեան պատճառներուն և բնութեանը
վրայ :

Ճ Ե Ռ Ե .

ԱՆԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՆ

Ե Ի

ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ մէջ կարծիք մը կայ՝ թէ ո՛ր և իցէք ման որ մարդուս մտաւոր կարողութեանը և մարմնոյն գործարաններուն կանոնաւոր շարժմանցը չլինասեր՝ անբարեխառնութիւն չէ. նաև անոնք՝ որ ոգելից

ըմպելիքներ¹ կը խմեն, թէ որ իրենց մտքին, խօսքին և մարմնական անդամներուն կրնան հրամայել, անբարեխառն չեն համարուիր : Այլ տակաւին, այս սահմաններուն մէջ եղած խմողները իրենց խառն փափաքներուն, փուճ տեղ մտխած ըստակներնուն, առողջութեան և բնութեան վրայ յառաջ բերած արուեստական զօրութիւններնուն, բարոյական զգացողութիւններնուն, և որ մեծն է՝ մարմնոյ և մտաւորական տրկարութեան կամ անխոհեմ արբեցութեան վերջին ու սոսկալի հետեւանքներուն նայելով կրնան անբա-

¹ Այն զանազան տեսակ գրգռիչ հեղուկներուն կ'ըսուի, որ մարդիկ սովորութիւն բերած կը գործածեն, ինչպէս, գինի, օղի, ցքի, գարեջուր և այլն :

րեխաոն սեպուիլ:

Աստուած ստեղծեց մարդը՝ միայն
կերակրով ու քունով ապրելու հա-
մար, և միտքը՝ բարոյական գիտու-
թեան կանոնաւոր առողջութեամբն
ու ջանքովը, և իր բարոյական կա-
ռավարութեան զուարթ ազդեցու-
թեամբը զօրանալու համար: Այ-
նով որ ինքզինքը սնուցանելու, կամ
միտքը զօրացնելու կամ սիրտը ու-
րախացընելու համար սովորաբար
գրգռիչ ու զօրաւոր ըմպելիքներու
կը դիմէ, անիկայ իրեն բնութեան
օրէնքներուն վրայ բռնութիւն կը
գործէ, բոլոր մարմնական դրուիլը
կը խանգարէ, ու կ'ըլլայ անբարե-
խառն մէկը դեռ իւր միտքը չտկա-
րացած կամ մկանունքը չթուլցած:

Ոգեղէն ըմպելիքները ինչպէս որ

3039
33

ուղեղին և մարմնոյ անդամներուն վը-
րայ հզօր ազդեցութիւն ունին, ա-
նանկ ալ մարդուս բարոյականին
կործանմանը առիթ ըլլալով՝ հոգւոյն
կը ներգործեն, որոնց « հսկայ — չա-
րիք » անունը տալ կը վայել: Այն
անբարեխառն մարդիկները՝ որ չարա-
չար արբեցութեամբ ինչուան անզգա-
յուն աստիճան կը հասնին, գինո-
վութենէն սթափած ժամանակնին
թէ որ իրենց մտաւորական կարո-
ղութիւնն ու սիրտը վնասած չըլլայ,
այն ատեն անբարեխառնութիւնը
իր սոսկալի չարիքներէն յանցանքը
կը մերկացընէ: Նայց սուրբ Վրբին
մեղաց դէմ հրատարակած վայերէն
մէկն ալ այս է. « վայ սյն զօրաւոր
մարդոց՝ որ գինի կը խմեն, վայ ա-
նոնց որ զօրաւոր ըմպելիքներ կ'ըս-

պառեն , : Այնպիսիները անբարե-
խառնութեան կապանքին զլսաւ որ
գերիներն են . որ ինչուան իրենց
նախնի գերեկից եղբարցը քով գե-
րեզմանը մտնելու ըլլան՝ խմելէ չեն
գադրիր : Տէրը ազատէ մեզի անանկ
անխոհեմ մարդիկներէն , որոնք որ
լեզու կը շարժեն երբ որ իրենց քով
ամենքը լուռ կը կենան . աչքերնին
կը բանան երբ իրենց բոլորտիքը ե-
ղողները կը քնանան . և զեղխութեան
զգացմամբ կը շարժին՝ երբոր իրենց
ընկերները խեղճ ու օգնութեան կա-
րօտ են :

Յայտնի ճշմարտութիւն մըն է ,
որ սովորական արբեցութիւնը ժա-
մանակաւ որ արբեցութենէն շատ վը-
նասակար է : Խեղճ Հնգկաստանցին
ամիսը անգամ մը այնչափ կը խմէ

որ իբր մեռեալ միայն պարզ շնչա-
ռութեամբ անզգայ կը մնայ . բայց
քիչ ու յաճախ խմողէն տարիներ
բով աւելի կ'ապրի , և գուցէ ան-
բարեխառն չհամարուիր : Անձնական
զուարճութիւն կամ առոյգութիւն
ստանալու համար օրական ոգելից
ըմպելիքներ գործածելը անբարե-
խառնութիւն է :

Հաւանականաբար չկայ անանկ
մէկը որ օրը անգամ մը ոգևոր ըմպե-
լիքներ խմելով՝ անոնց մնասակար
ազդեցութեանցը դէմ իրեն մարմնոյն
կազմութիւնը զօրացընէ . կամ իւր
խոհեմութեամբը և նոյն իսկ անձ-
նական կառավարութեամբը կարող
ըլլայ անոնց քանակը չաւելցընելու ,
որուն անշուշտ հետեանքներն են
մարմնոյ տկարութիւն և մտքի թըմ-

բուծիւն : թէև բնութիւնը՝ օրական
արբեցութիւնը քանի որ շարունակ-
ուի, մարմնոյն կազմուածքին կոր-
ծանմանը համար անոր փորած ալա-
նին դէմ երկար ատեն կրնայ դիմա-
նալ. բայց կանուխ կամ ուշ կենաց
այս ոտոխը իրեն գերի ըրածները
մեծամեծ վնասներու ենթակայ կ'ընէ,
և թէ անզօրն ու թէ՛ զօրաւորը այն-
չափ կը տկարացընէ որ ոտքի վրայ
կանգնելու անգամ ոյժերնին չբա-
ւելով՝ հաւասարակշռութիւննին կը
կորսնցընեն ու գետինը կ'իյնան :

Ոգեղէն ըմպելիքներուն բոլոր
առժամանակեայ զուարճութիւննե-
րը՝ ինչպէս թեթևութիւն, այլան-
դակ կատակ և բարձր ծիծաղ ա-
ռաջ կը բերեն, անբարեխառնու-
թիւն են, թէ որ մեզի խոհական

ըլալ պահանջող այն պատուէրները
կամ Վրիստոսի արդար դատաստանին
այսպիսի զուարճութեան և թեթե-
ւութեան վրայ ունեցած ազդեցութիւ-
նը լաւ դիտենք : Վիչ ժամանակի
մէջ մտքին և զգացողութեան տրկա-
րութիւնը անանկ անզգալի կերպով
և միօրինակ ու առողջ ընթացքով
մը մարմնոյն կը տիրէ , որ խեղճ գի-
նեմովը չզգար իրեն վնասը , ու չար-
թըննար անոր դարման տանելու :

Միտքը՝ մտաւոր կարողութեան
իր սահմաններն ունի , և սիրտը՝ ըզ-
գացողութեան իր սահմաններն ու
առողջարար զուարճութեան ջղային
դրութիւնը , և ո՛ր և է վնասակար
նախապաշարմամբ գրգռիչ հեղուկներ
գործածողները քանի որ կենաց վախ-
ճանին մօտենան , այնչափ մտքերնին

կը բռնուի և կենսական զօրութիւնն
 նին կ'անհետանայ: Ասիկայ օրական
 արբեցութեան գաղտնի անբարե-
 խառնութիւնն է, որ սաստիկ անձ-
 նական տկարութիւններ և տեսակ
 տեսակ անբուժելի ախտեր կը պատ-
 ճառէ, ինչպէս՝ ախորժակի կո-
 րուստ — սրտի խառնուք — խառն
 մաղձ — լերդի (գարա ճիյէր) ար-
 գելքներ — գլխու պտոյտ — ջրգողու-
 թիւն (սրսգալըդ) — ձայնի կեր-
 կերուձն (սէս գըսըլմասը) — հազ
 — թոքախտուի — հարբխային ախտեր
 — լուսնոտութիւն (թութարըդըդ,
 սարայ) — յօդացաւութիւն (սինիր
 իլէթի, վէճա) — փորու ցաւ
 — անգամալուծութիւն — կաթ-
 ուած — խելագարութիւն — ահա
 ասոնք կ'ըսուին պահապանք — մարմ-

նոյ, որ անբարեխառնութենէն կը
ծագին չարաչար արբեցութեամբ,
ու անոր պտուղները չեն համարուիր:

Կան անանկ շատերը, որոնք ար-
բեցող շեպուելով ախտերու տէր
կ'ըլան, ու իրենց օրերը կը կարճե-
ցընեն այս խօսքովս թէ « Ագեղէն
ըմպելիքներուն խոհեմաբար գործա-
ծութիւնը մարդս չմնասեր »: (Սող
անջինջ փորագրուի բոլոր մարդոց
սրտին վրայ, Բէ օրական ոգե-որ ըմպե-
լիքներուն գործածութիւնը ինչ կերպով ու
ինչ չափով որ ըլլայ՝ անբարեխառնութիւն է:

Անոնց ազդեցութիւնները ան-
շուշտ են ու խիստ մնասող. թէև
հետևանքները ուշ երևան ելելուն
համար բուն պատճառը իրենց չեն
տար:

Մարդուս կազմութեանը վրայ

յաղթական պատերազմ մըն են, որ
շարունակ յաղթութիւն կը գործեն,
և իրենց ընծայածէն աւելի կենսա-
կան զօրութիւնը նուազեցընելէն եր-
բէք չեն դադրիր: Աամաց կամաց
վազող ջրի կը նմանին, որ քիչ քիչ
իրենց ընթացքը կ'ընդլայնեն ու կ'ըն-
դարձակեն, ինչուան որ կեանքը
ինքնիրեն իւր վախճանը կ'ընդունի:
Թէ որ ամօթալից գինեմոլութենէն
պատճառած ու միայն մահուամբ վեր-
ջացած այն բոլոր անբուժելի ախտերը
գերեզմանին մէջէն խօսելու կարող
ըլլային, կամ դադարին մէջէն իրենց
պատճառը զրուցէին, այն ատեն կը
տեսնէինք այն խիստ սոսկալի ու ան-
յուսալի գաղտնիքները: Արջանիկ է
այն մարդը՝ որ փնասներէ ամենայն
կերպով կը զգուշանայ, ու իր օրե-

ըը ոգեղէն ըմպելիքներու խոհեմ
գործածութեամբը չկարճեցընէր :

Բայց հիմա գանք այն փորձա-
ռութեան վիճակին , որուն մէջ քիչ
վտանգաւոր անբարեխառնութիւն
ըլլալ կը կարծուի : Ասել կ'ուզեմ
թէ , երբոր մտաց կարողութեան կայ-
սերութիւնը կը յաղթահարի և տը-
կարութիւնն ու յիմարութիւնը կը
թագաւորէ , այն ատեն մարդս են-
թակայ կ'ըլլայ շաղակրատութեան
կամ տխուր լռութեան յօժարելու ,
կամ բարկութիւն ու անխոհեմ խօս-
քեր շնչելու և երդում ու անէծք
թափելու , կամ իրենց և ուրիշնե-
րուն գաղտնեաց շտեմարանը բանա-
լու : Այլ տակաւին շատերը կը կար-
ծեն , որ ասոնք բաւական հաստատուի
մը չեն գինտութեան վրայ եղած ծա-

նըր մեղադրանքները պաշտպանելու,
և Նկեղեցւոյ առաջը յանդիմանու-
թեան դատ մը արդարացընելու: Նե-
զուներ պապաջելու և ոտքեր սայ-
թաքելու են, որ Վրիստոնէական
սուրբ կրօնին պաշտօնեայները (քա-
րողիչները) և այլն իրաւունք ունենան
անբարեխառնութենէն ծագած վը-
նասները յայտնապէս հաստատելու
և գինեմոյները յանդիմանելու:

Ի վերայ այսր ամենայնի, անբա-
րեխառնութեան յանցանքին վրայ
ճիշտ ու ընդարձակ տեղեկութիւն մը
ստանալու համար, ոչ միայն կարճ
նկարագրութիւն մը պէտք է, այլ
նաև կենդանական դրութեան վրայ
ունեցած իր մեքենական ազդեցու-
թիւններուն մէկ փիլիսոփայական
վերլուծութիւնը:

Օգացողութեանց , տաղանդից , գիտութեան , բնաւ որութեան շահու և ընտանեկան սիրելիութեանց վրայ ըրած անբարեխառնութեան յաղթութիւնները զարմանալի երեցած են անոնց՝ որոնք որ միայն արտաքին երևոյթքի վրայ կը նային : Բայց զարմանքը կը դադրի , երբոր մտածենք անգամ մը թէ անիկայ սաստիկ ցանկութեան տենջը կը բորբոքէ , և մարմնոյն ամեն մէկ երակին և հոգւոյն կարողութեանը վրայ վշտաց ձեռք կը դնէ :

Ստամբոսը՝ արեան երագ շրջանին , շնչաւոր ոգւոց առաձգական զօրութիւնը , ջղերուն հաճոյական կամ ցաւագին ձգմանը , մտաց ոյժին և հոգւոյն զուարթագին յօժարութեանց դիւրացուցիչ մեծ գործա-

րանն է :

Ահաւաստիկ կենաց արժթէ լարը ,
 ու աղբիւրին մէջի ոսկեղէն բաժա-
 կը , և աւազանին մէջի անիւը . ա-
 սոնք իրենց պարտքը կատարելու ա-
 տեննին մկանանց , մտաւոր ու բա-
 րոյական զօրութիւններն ալ մէկտեղ
 կը գործեն , և բոլոր մարմինը զօ-
 րութեամբ ու զուարթութեամբ կը
 լեցընեն :

Եւ այց երբոր այս կեդրոնական
 կարողութիւնները տկարանան , մը-
 տաւոր ու մարմնական զօրութիւն-
 ներն ալ կը թմրին , և խոնջութիւնը ,
 ճնշումը , տրտմութիւնը , թշուա-
 ռութիւնը և ոլբն ու սուգը առող-
 ջութեան մեծ հարուածներ կ'ըլլան ,
 ու կենաց պայծառ լոյսը կը խաւա-
 րեն :

Փորձով հաստատուած է թէ ո՛ր
 և իցէ գրգռիչ հեղուկ ստամոքսին
 տրուելու ըլլայ՝ անոր մկանանց ա-
 ռածգականութիւնը գրեթէ բոլորո-
 վին կ'ամբառնայ, ու ժամանակ անց-
 նելէն ետեւ տկարութիւն կը պատճա-
 դէ, որ այն գործաւոր գործարանին
 գերբնական գրգռմանէն յառաջ կու-
 գայ:

Ստամոքսին կենսատու զօրու-
 թիւնը առողջութեան և զուարթու-
 թեան աստիճանէն այնչափ կը խո-
 նարհի, որչափ որ յառաջագոյն ան-
 խոհեմաբար վեր կը հանուի: Թէ
 որ արբեցութիւնը յաճախակի կըրկ-
 նուելու ըլլայ՝ ստամոքսին մէջ արուես-
 տական զօրութիւն մը կը պատճա-
 դէ զուարթութեան և մկանանց ոյ-
 ժին հարկաւոր, բոլորովին բնութեան

աանելու կանոնաւոր զօրութենէն վեր,
և դատարկ միջոց մ'ալ կը գոյացընէ,
զորն որ վնասէ զատ ուրիշ բան
չկրնար լեցընել և երբոր այս յարա-
տե սովորութիւնը բնական ու այս ար-
ուեստական կարողութեանը մէջ այն
մեծ տարբերութիւնը կ'ընէ, անշուշտ
այն մարդը արբեցող է, ու հարիւ-
րին գրեթէ իննսուն և ինը անդար-
մանելի կերպով կը վնասուին: Թէ
լեզուն պապաջէ և թէ ոտքերը սայ-
թաքին չսայթաքին անտարակոյս այն-
պիսիները իրենց մահը անբարեխառ-
նութենէն պիտի ընդունին: Անոնց
ախտին ինչ անուն տրուելու ըլլայ՝
լեզէնի խումբէն մէկը պիտի ըլլայ,
որ անբարեխառնութեան ճամբուն
մէջ որոգայթ լարած կ'ըսպասէ: Յի-
րաւի, դժոխքին բոլոր ճամբաներէն՝

որոնց մէջ մեղանչող մահկանացուաց
 ոտքերը կը կոխեն, ամենէն սոսկալին
 և սարսափելին անբարեխառն մար-
 դուն ճամբան է :

Առողջարար կերակուրին պակա-
 սութիւնը լեցրնելու համար արուես-
 տական գրգռիչ հեղուկներ խմելը՝
 սաստիկ ծարաւութեան ու սովի ան-
 յագութեան կը նմանի : Սով մըն է,
 վասն զի այս արուեստական գրգռու-
 մը հիմա այնչափ հարկաւոր եղած է
 ինչպէս որ պարզ կերակուրը : Եւ
 բնութիւնը իրեն բնաւ կարօտ չե-
 ղած բանը հիմա գործածութեամբ
 փափաքելով մահուան պէս անողո-
 քելի դատակնիքէ մը առողջութիւն
 ու հաճութիւն կը խնդրէ : Անկից
 հրաժարիլն ալ կենդանի մահ մըն է :
 Ստամոքսը, գլուխը, սիրտը, շնչե-

րակները, երակները, մկանուները և բոլոր ջղերը տկարութիւն կ'ըզգան. ու ասկէց յառաջ եկած անպատմելի տառապանքն ու թշուառութիւնը կենաց լոյսը կը խաւարեն, Արկինքը կ'ըսքօղեն ու երկիրը կը մթնցընեն: Յետոյ, այս մնասած բնութիւնը՝ թշուառ մարդէն կը խնդրէ որ մթութիւնը փարատէ, կենաց տեղատուութիւնը աճեցընէ միւսնոյն բանով որ նոյն թշուառութիւնները պատճառած է. և որն որ վայրկենական հանգստութենէ ետեւ առաջուրնէ աւելի կը գէշնայ ու աւելի ստիպողական թախանձանքներ կ'ընէ. վասն զի ամեն մէկ անգամ որ արբեցութիւնը կը կրկնուի՝ մթութիւնը կը կրկնապատկի, անձնուրացութեան տանջանքներն ու տառապանքները խիստ

անտանելի ու անդարմանելի կ'ըլլան :

Վերջապէս բնութեան կարողութիւնը կը տկարանայ, ու աւելի մեծ քանակութեամբ ու զօրութեամբ գրգռիչներ կ'ուզէ կենաց թմրած զօրութիւնը զարթուցանելու համար, մինչև վերջապէս յապաղիչ մարդասպանութեան ընթացքը (քաւարանի) նեղութենէն աւելի գէշնալով՝ կենաց արծթէ կապը կը թուլնայ, ոսկեղէն բաժակը կը կոտորի, ու հողը հող կ'ըլլայ՝ ինչպէս որ էր, ու հողին ալ Շատուծոյ կ'երթայ՝ որ ինքը տըւաւ :

Կենդանական բնութեան այս նեղութիւնները՝ բարոյական մահուան տազնապներուն հետ ո՛ր և իցէ կերպով չեն կրնար բաղդատուիլ, որոնք որ մարդուս հողին կը ցնցեն : Անմահ

արարած մըն է որ կը մեղանչէ ու կը
տանջուի . և քանի որ իր երկրային
տունը կը քակուի՝ կը մօտենայ այն
վերջին դատաստանական ահեղ ա-
տենին՝ խղճալի յաւիտենականու-
թեան մը ճեպելով : Ա՛րզգայ իր գե-
րու թիւնը ու հոգւոյ անձկութեամբ
կը դըրդէ իր շղթայները , և օգնուի
կը կանչէ . մտքին խիղճը կ'որոտայ ,
խղճին խայթը կը կըճէ . ու երբոր
առջին այն ահարկու տարտարոսը
բացուի՝ կ'սկըսի քստմնիլ , դողալ ,
ողբալ , աղօթել , մտքին մէջ տեսակ
տեսակ բաներ որոշել և ինքզինքը
բարեկարգելու խոստանալ : Եւ շուտ
մարդ . անանկ անգութ հսկայի մը
ձեռքը տուեր է ինքզինքը՝ որ երբէք
ողորմիլ չունի , և իր երկաթեայ ձեռ-
քէն ամենեին չի թողուր : Ա՛շխատի

ազատելու, բայց 'ի զուր • անքակ-
տելի ու անբեկանելի շղթաներու մէջ
է. ազատութիւն կը պօռայ, բայց
որով • իւր բնակարանին դրան վրայ
փորագրուած է հոր՝ սպ, հոր՝ սպ :
Այս միջոցին իւր մեռած բարո-
յական բնութեան ցնցիւնները կը տը-
կարանան, ու սոսկալի անզգայութիւն
մը՝ որ է հոգևոր մահուան սուրհան-
դակը վրայ կը հասնի : Մտաւոր կա-
րողութիւնն ու առոյգ ձեռնարկու-
թիւնը կը բռնուի, և ջղային գրգը-
ռումն ու վհատութիւնն ալ կը յա-
ջորդէ : Ընկերական սէրերը կը կոր-
սընցընեն իրենց լիութիւնն ու փափ-
կութիւնը, և միտքը իր զօրութիւնը
ու սիրան ալ իր ազնիւ զգացողու-
թիւնը, մինչև որ իրեն հին ու մտե-
րիմ ծանօթներն ու բարեկամները

կը հրաժարին իրմէն, և կը թողուն
զինքը այն գիշատիչ գաղանին ժան-
եացը մէջ: Այս ողորմելի վիճակին
մէջ իւր յարգը կը կորսուի, գործը
կը վարանի, և մեծամեծ փորձու-
թիւններու մէջ իյնալու հակամի-
տութիւնը կ'աճի, ու դիմադրութեան
զօրութիւնն ալ կը պակսի. և յետոյ
այն ազատութեան ջանացող զոհը
գինեմոլութեան ծովուն մէջ ինկած՝
անոր հրային ալիքները խիստ տկար
հարուածներով կը բաղխէ. ինչուան
յուսահատութիւնը իւր հոգւոյն վը-
րայ կը զօրանայ, ու Արկինքը դղըր-
դեցընող ահեղ ձայնով մը ջանքե-
րէն կը թուլնայ և անոր մէջ կ'ընկղմի
ու աներևոյթ կ'ըլլայ:

Ասանկ սոսկալի մեղքի մը միայն
ծնունդը յայտնուելուն պէս՝ օրօրանին

մէջ խեղդել պէտք է . բայց սովորաբար , ասոր հակառակ , այս սովորութիւնը այնչափ կ'աճի , որ ալ անկէ բաժնուելու յոյս չի մնար , իրեն յօժար գերիները դեռ վնասու փոքրիկ կասկած մը չունեցած :

Ուրեմն մեծ ու կարևոր բան է անբարեխառնութեան բոլոր այլ և այլ պարագայներն ու պատճառները լաւ կերպով նկարագրելու . ու անոնք որ իրենց վիճակը դարմանելի է , տեսնեն իրենց ապագայ վնասը ու դարման տանին . և անոնք որ անբարեխառնութենէ ազատ են , այս փորձութեան և կործանման տեղերէն զգուշանան : Հատկապէս երիտասարդաց օգտին համար կ'առաջարկեմ աշխարհացոյց տախտակ մը առջևնին դնելու , ու այն ամեն մէկ կործա-

նաճ ու թակարթուած մարդոց տեղերը
զգուշութեան արձաններ կանգնեցը-
նելու, որով իմացընեմ իրենց թէ
նորջափ բազմաթիւ ուղևորներ այս վը-
տանգաւոր ճամբուն մէջ կը գտնը-
վին: Անբարեխառնութեան առաջին
պատճառը՝ զոր պիտի յիշատակեմ,
ընտանեաց մէջ ոգևոր ըմպելիքնե-
րուն ազատ ու յաճախ գործածու-
թիւնը կը համարուի, իբրև թէ ա-
խորժակ բերող, աշխատութեան հան-
գիստ և զուարթութեան գրգիռ տը-
ւող ըլլան: Այս փոխադարձաբար
կրկնուած շնորհքին տղայոց ալ թող-
ուած է մասնակից ըլլալու, և իրենց
ստամոքսին փափուկ գործարանները
առաջուց խանգարելու, և անբարե-
խառնութեան սոյնորութիւններուն ա-
ռաջուց պատրաստելու զիրենք:

Անտարակոյս ենք թէ, օրական
ոգելից ըմպելիքներու սովորած ըն-
տանիք մը՝ այն սոսկալի ակտիւն սեր-
մերը իրեն մէջ սերմանելով՝ կանուխ
կամ ուշ աւաղաբեր ու դառն պը-
տուղներ քաղած չըլլայ: Այսչափ
ծանր փորձութեան և թշուառու-
թեանց առիթ եղող նիւթի մը ըն-
տանեաց մէջ պէտք չէ որ տեղի տըր-
ուի: Բաց ՚ի դեղի տեղ գործածուե-
լէն, թէ որ այն ալ դեղավաճառին
ասպահով ձեռքէն ելլէ:

Ինչան հիւրասիրութեան տըր-
ուած ոգելից ըմպելիքները՝ շատ հեղ-
անբարեխառնութեան պատճառ կ'ըլ-
լան: Այս առթով փորձութիւնը ըն-
տանեաց որոշեալ բնակակից մըն է:
Եւ երբոր հիւր չըլլայ՝ հեղուկին ե-
րևոյթքը առողջութեան վիճակը, կամ

խոնջութիւնն անգամ (խոհեմաբար)
 գործածութեան սեպհականութիւնը
 կը ցուցընէ , ինչուան խոհեմաբար
 գործածութիւնը երթալով սովորա-
 կան կ'ըլլայ . և սովորականն ալ
 անգարմանելի անբարեխառնութիւն :
 Անտարակոյս այս կերպով շատ
 հայր , մայր , տղայ ու աղջիկ մշտն-
 ջենաւոր թշուառութեան մէջ ինկած
 են :

Այլաւ , այս ընտանեկան հիւրըն-
 կալութեան մասնակից եղող հիւրե-
 րուն թիւը քիչ չէ՝ որոնք միշտ թա-
 կարթի մէջ կ'իյնան . մանաւանդ ա-
 նոնց՝ որոնց արհեստը կ'ստիպէ զի-
 րենք ստէպ ստէպ կամ մէկ օրուան
 մէջ շատ անգամ ընտանիքներու այ-
 ցելութիւն ընելու : Ուստի , հիւրա-
 սիրութեան գործ մը և բարեկամու-

Թեան նշան մը սեպուելու տեղ՝ մեր
բարեկամները խմելու հրաւիրելը ան-
շուշտ անբաղաքավարութեան գործ
համարելու է, այսպիսի ծանրակշիռ
փորձութեան պարագաներու մէջ թէ
մեզի և թէ զանոնք դնելնուս համար :

Հասարակաց գումարման օրերուն
մէջ արբեցութեան չափը անցնելուն
առիթները կը շատնան, որոնք դրժ-
բաղդաբար մարդս անբարեխառնու-
թեան մէջ կը ձգեն: Խուժները շարու-
նակ քաջաքայլ յառաջ կը դիմեն ինք-
զինքնին որոշեալ փորձունք ընծայելու,
քանի որ ուրիշներուն օրինակն ու
զուարճութեան զգացողութիւնը ի-
րենց նպատակին ազատ կատարում
կ'ապահովընէ : Բայց երբոր մէ-
կը՝ (խոհեմարար), ինչպէս որ կ'ը-
սեն, արբեցութեան վարժուելու ըւ-

լայ, հասարակաց ժողովման օրերը՝ որ մէկ տարուան մէջ քանի մը անդամ կը պատահին, անցնելէն ետեւ խմելու փափագը վրան իսկոյն կ'արմատանայ, ինչուան բնութեան առողջարար ախորժակը ոգևոր ըմպելիքներէն պատճառած արուեստական սաստիկ ծարաւէն կը յաղթուի :

Երկրառիթ բաժակէ բորբոքած և ուրախացած դիշերային խօսակցութեան ժողովները հազարաւոր մարդիկներու կործանմանը պատճառ եղած են ու կ'ըլլան :

Ասոնք միայն ('ի սրտէ բղխեալ ուրախուի մը և հրճուանք մը) կ'երևան, բայց վերջը օձի պէս անբուժելի կերպով կը խայթեն, և իժի պէս կը կճեն, շատ ողորմելի մարդիկ իրենց շղթաները շարժած և

հոգւոյ անձկութեամբ աղաղակ վերուցած են. ո՛հ, ընկերական արբեցութեան անիծեալ ժողովը. հոն՝ իմ ձեռքերս կապուեցան ու ոտքերս շղթայի զարնուեցան. հոն՝ ես ազատ մարդ մըն էի ու եղայ գերի, բարեխառն մարդ մըն էի ու եղայ գինեմոլ:

Խմելու համար գումարուած բոլոր խրախճանական ժողովները նոյն ծանրակշիռ փորձութեան ներքեւ կ'լինան: Ասանկ առիթներու մէջ երիտասարդները ոչ խմելէ կը վախեն, և ոչ խմելու հրաւիրուած ատեն նին երկչոտութեամբ դէմ կը կենան: Յիրաւի, այս փորձութեանս մէջ՝ բարեյաջող վիճակի հասնելու շատ մը երիտասարդներ անդարմանելի կերպով կործանած են: Այսպիսի

սկզբան ու մէկ մահաբեր վախճանի մը մէջ տեղի կապակցութիւնը անանկ յայտնի է, ու Նորինից համարձակութիւնը անանկ մեծ, որ Աստուած իւր արդարացի տհաճութեամբը սովորած է իւր պաշտպանութիւնը բանալու ու մեղաւորը իր չար ճամբուն մէջ թողելու :

Վնասած կենսական զօրութիւնը, մկանաց տկարութիւնը և մտաւոր կարողութեան թմրութիւնը գրգռիչ հեղուկներով քիչ մը ժամանակ կը թեթեւնան. բայց այս վայրկենական թեթեւութեան պատճառ եղող նիւթը այնչափ կը գործածուի որ, մինչև չարաչար արբեցութեան սովորութիւնը կը կերպաւորի, ու կ'ըլլայ անդարմանելի :

Բժշկական գեղերը՝ անտարա-

կոյս, անբարեխառն մարդկանց թիւը
աւելցընելու կ'օգնեն: Ղառն կամ
ուրիշ ո՛ր և է դեղերու տեղ տրուած
զօրաւոր ըմպելիքները միշտ վնասա-
կար են, և քանի որ խեղճ հիւան-
դը բժշկէն առողջութիւն կը խնդ-
րէ, ան կուտայ տկարութիւն ու
մահ:

Ոգեղէն ըմպելիքներու թոր-
ման տեղերը՝ անընդհատ գինովնե-
րու խումբեր յարուցանելէն երբէք չեն
դադրիր: Անոնց գնոյն աժանութիւ-
նը և ընտանեաց գնելու դիւրութիւ-
նը յաճախ գործածութեան պատճառ
կ'ըլայ, և որով անբարեխառնու-
թիւնը ընդարձակ կը ծաւալի:

Անգործ կամ հաստատուն գործ-
չունեցող անձինքը գինեատուններու
մէջ բոլոր օրը խմելով պարապ տե-

ղը կ'անցունեն, և ուր որ օրական
աշխատութիւնն ընցընող վաստա-
կարեկ գործաւորներն ու արուես-
տաւորները ուշ ժամանակ կը ժող-
վըվին պարապոյ ժամ մը անցընելու
համար, չի տեսնուիր մէկը որ չի խմէ
ու միայն դիտող ըլլայ, և չի տեսնուիր
մէկն ալ որ ժամանակին փոքրկու-
թեանը համեմատ բարեխառն կեր-
պով խմէ: Ասանկ տեղերու բոլորտի-
քը գտնուած երիտասարդները անոնց
ուրախութենէն յափշտակուած՝ ի-
րենք ալ ընկերական արբեցութեան
և քաջութեան ցոյցը և իրենց կան-
խահաս մարդկութիւնը յայտնելու
համար ժողով կը կազմեն: Ասանկ
առիթներով այն ահարկու հրէշին
երկաթեայ ձեռքը անոնց վրայ ամուր
կը հաստատուի, անանկ մէկ ատեն

մը՝ որ դեռ ծնողական խնամոց և
թեւարկութեան կը հարկաւորին ։
Ուրեմն ոգեղէն ըմպելիքներուն ծախ-
ուիլը սոսկալի չարիք մըն է եղեր ։

Տեսակ տեսակ կերպերով և բա-
ղադրութիւններով շինուած ըմպել-
իքներ ծախուելու անընդհատ սովո-
րութիւնը՝ մարդս յաճախ ճաշակ-
ման կը հրաւիրէ, և ճաշակումը խը-
մելու, ու խմելը չարաչար արբեցու-
թեան, և չարաչար արբեցութիւնն
ալ ամօթալից գինովութեան, որով
մարդ բոլորովին ինքզինքը կը կոր-
որնցունէ, տեսնողներուն առջև խաղբ
ու ծանակ կ'ըլլայ, մարդկութեան
ամենաքաղցր պարտաւորութիւնները
կը մոռնայ, ու անբան անասնոց կը
հաւասարի ։

Բարեկամներու կամ սիրելեաց

մահը, գործոց անյաջողութիւնը և ըն-
չից ու ստացուածոց վնասիւր՝ մարդս
տրտմութեան սաստիկ ճնշման տակ կը
ձգեն. փոխանակ իրեն հոգերը տի-
րօջը յանձնելու՝ ուրախառիթ արբման
կը դիմէ. որով իրեն դառն վշտաց
գարմանը կ'ըլլայ թշուառութիւն և
անբուժելի ախտեր: Առաջուան ժա-
մանակաւոր վշտերը ետքը աւել-
նալով՝ կ'ըլլան մշտնջենաւոր:

Մտքին թմրութիւնը արթնցընե-
լու կամ վնասած կենդանական բնու-
թիւնը զօրացընելու համար շափե-
ղուրս գործածուած ոգելից ըմպելիք-
ները՝ մահառիթ փորձ մը կ'ըլլան:
Այս կերպով շատ զօրաւոր մարդիկ
այնպիսի տկարութեան մէջ կ'իյնան՝
որ երբէք առողջութեան երես չեն
տեսներ: Ի՞նչ և անոնք պատահական

զօրութիւն մը կ'ընծայեն մարմնոյն ,
բայց հոգւոյն կարողութիւնը կ'սպա-
ռեն . ու անանկ մէկ վհատութիւն մը
և անձի տկարութիւն մը կուտան որ ,
խեղճ գինեմոլը շարունակ կը գոչէ
« տուր , տուր » . և ինչուան վերջին
շունչը փչած ատենն անգամ « ալ
բաւական է » չըսեր :

Աշխատութեան իբրև օգնական
գործածուած ոգևոր ըմպելիքները՝
չատ անգամ այլ և այլ հիւանդու-
թիւններ կը պատճառեն . ինչու որ
խիստ սովորական և խիստ քիչ կաս-
կածելիներն են որ անբարեխառնու-
թեան պատճառ կ'ըլլան :

Անվնաս սեպուած ու օգտակար
համարուածները՝ ճշմարիտ կ'ըսեմ ,
և փորձով ալ կատարելապէս հաս-
տատուած է , որ բոլորովին անօգուտ

Լ 'ի վախճանի վնասակար ըլլալէն
զատ՝ անբարեխառնութեան սոսկալի
չարիքներուն մարդս կ'առաջնորդեն :
Ոգեղէն ըմբելիւի մը մեջ անուր չիտ :
Իսկոյ անոր գործը՝ բնութեան զօրութեանը
ժամանակ մը հաստիւ է գերբնական կարո-
ղութեան ճրգանց համար : Եւամանակա-
ւոր զօրութիւն մը փոխ առնել է, որ
ապագային երբէք օգուտ չունի :

Ի մեն ատեն տեսած ենք ու կը
տեսնենք այնպիսի մարդիկներ՝ որոնք
առանց ոգևոր ըմպելիքներ գործա-
ծելու խիստ առողջ ու առողջ, աշ-
խատաւոր ու զօրաւոր, և վերջապէս
բնութեան բոլոր ընծայած ամեն բա-
րի յատկութիւններովը կը փայլին
գործածողներէն շատ աւելի :

() րինակի համար, թո՛ղ հաւասար
տարիք ու հաւասար մարմնոյ կազ-

մութեան հաստատութիւն ունեցող
երկու մարդ՝ մէկը ոգելից ըմպելիք-
ներ խմելով և միւսը առանց խմելու
մէկտեղ ամառը աշխատին . անտա-
րակոյս վերջինին զօրութիւնը ան-
վնաս կը մնայ , քանի որ առջինը բաղ-
դատաբար շատ վնաս կը կրէ :

Արչափ արդեօք անխոհեմ հայ-
րեր իրենց մոլի ու ամօթալից սովո-
րութիւնը տեղը տանելու համար օ-
րական կամ գուցէ շաբաթական
վաստըկածնին գինետունները կը ձը-
գեն , առանց լսելու իրենց խեղճ զա-
ւակներնուն անօրի եւս ըսելը :

Արչափ արդեօք անխելք երի-
տասարդներ ինքզինքնին կամակար
գինեմոլութեան հրային ովկիանոսը
կը ձգեն , առանց հոգւոր և մարմնա-
ւոր անհրաժեշտ պարտաւորութիւն-

նին կատարելու, ու անոր մէջ երեւոյժ
ու մրկելով յաւիտեան կը կորսուին :
Արդարեւ սոսկալի ախտ : Ազգեր
ըմպելիքներ չի գործածող գործաւոր-
ներն ու արուեստաւորները զօրաւոր,
բարեկամասէր, ճարտար ու առողջ
մարդիկ կ'ըլլան, և իրենց ընտանիքը
սակաւապետ, աղէկ հոգացուած, ա-
ղէկ հագուած ու կրթուած, և փո-
խանակ թշուառութեան ու աղքա-
տութեան, ճախորդութեան ու գրժ-
տութեան ընկերական սիրոյն յորդ
հոսմամբը խաղաղ կեանք կը վարեն :

Աշխատութեան իբրև օրական
օգնական գործածուած ըմպելիքները
սովորաբար որոշեալ ժամերու մէջ կը
խմուի . սովորութիւնը շուտով ստա-
մոքսին մէջ դատարկ միջոց մը կը գոյ-
ացընէ, որ օրուան ժամերը կը ցու-

ցընէ անանկ մէկ ճշդութեամբ մը՝
ինչպէս ժամացոյցը :

Ասկէց զատ ուրիշ ատեն ալ ըս-
տէպ ստէպ կը խմուի , որն որ բնու-
թեան առողջարար կարողութեան
մնասը կը փութացընէ . ինչուան ախոր-
ժակը կ'ըլլայ անյագ , և անբարեխառ-
նութեան սովորութիւնը հաստատուն .
ինչուան ջղային տկար զօրութիւնը ըն-
կերական ազնիւ ու փափուկ զգացո-
ղութիւնները կը մոռնայ և ընտանիքը
շաղակրատութեան ու թշուառութեան
տեսարան մը կը դարձընէ . ինչուան
որկորածէտ ախորժակը իւր որդ-
ւոցը հացը կը լափէ , ու զանոնք
տգիտութեան և մեղաց աղջամղջուտ
խաւարին մէջ մշտնջենաւոր կը թո-
ղու . ինչուան խիղճը կը խստանայ և
հաւատարմութիւնն ու ճարտարու-

Թիւնը կ'անհետանայ և վերջապէս
տուփական անառակութիւն , կռիւ ,
հակառակութիւն և անտանելի խըղ-
ճութիւն կը տիրէ նոյն տանը :

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

2013

« Ազգային գրադարան

NL0072795

